

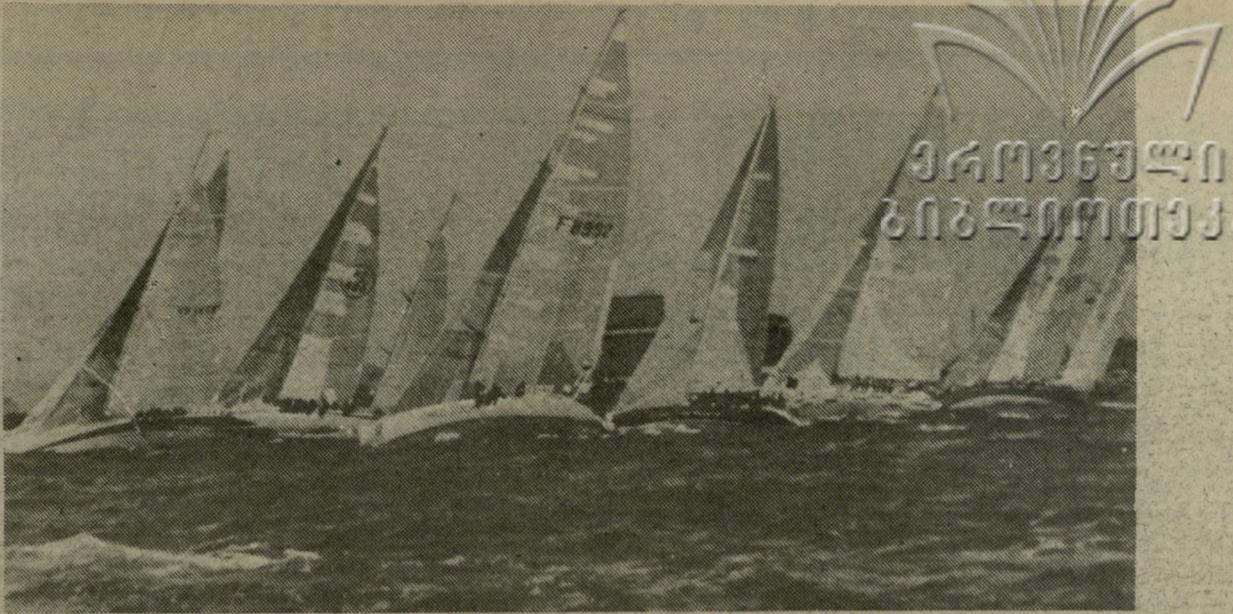
სპორტული

საქართველოს სსრ ფიზიკური კულტურისა და სპორტის სახელმწიფო კომიტეტის ორგანო

ОРГАН ГОСУДАРСТВЕННОГО КОМИТЕТА ГРУЗИНСКОЙ ССР ПО ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ И СПОРТУ

16 თბილისი, საშაბათი, 1990 წ. № 197 (10366) შპსი & კაპა

გამოცემის 1934 წლის 13 აპრილიდან

„კოლხეთი“ — „აგარუშის დიდ გზაზე“

● მკლავშილი

„პრინჯაოს ჭაბუნიკი“

სეოკ-ის ვიცე-პრეზიდენტი პაატა ნაცვლიშვილი ამერიკის შპს-ის შტაბბინიდან ბელაჯორით გვატარებინებს:

კალიფორნიის ქალაქ პეტალუმაში გაიმართა 29-ე მსოფლიო პირველობა მკლავშილში, რომელშიც ამერიკის, კანადისა და სხვა ქვეყნების წარმომადგენლები გამოდიოდნენ.

ჩემპიონატში ცალ-ცალკე იასპარეზეს აგრეთვე საქართველოსა და მოსკოვის გუნდებმა. ერთის გა-

რდა, ყველა საპრიზო ადგილი ამერიკელ და კანადელ სპორტსმენებს ზღადავდა. ეს მედალი — ბრინჯაოსი მძიმე წონის ქართველმა სპორტსმენმა ზაურ ცხადაძემ დაი-საკუთრა. ქართველ მკლავშილელებს მსურველად გულშემატკივრობდნენ კალიფორნიაში მცხოვრები ჩვენი თანამემამულეები. ქართველი სპორტსმენების გამოსვლამ სპორტის ამ სახეობის სპეციალისტთა და მაყურებელთა მოწონება დაიმსახურა.

მკლავშილეთა ასპარეზობის შესახებ საქართველოში დაბრუნების შემდეგ დაწერილებით მოვუთხრობთ მკითხველებს.

სურათში: ზ. ცხადაძე.

საპასუხო ვიზიტი... საუკუნეების შედეგ

პარტიული ზღვაოსნების „ოდისეა“ შესახებ ამ ბოლო დროს ბევრი რამ გვსმენია. მაგრამ შემთხვევა, რომელზეც ქვემოთ გვქვია საუბარი, უნიკალურია. საქმე ის გზავთ, რომ ადრე ჩვენს ერთეულ ზღვაოსნებს მხოლოდ ხაკავშირო ან ხაერთაშორისო ექსპედიციების შემადგენლობებში თუ უსახელებოთ თავი, ხოლო ამჟამად მათ ეს ქართულ ექსპედიციაში მოახერხეს. „აბრეშუ-მის დიდ გზაზე“ მოგზაურობს ქართული ხომალდი „კოლხეთი“, რომელზეც საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ექსპედიცია იმყოფება. ამჟამად „კოლხეთი“ ფოთისკენ მოემართება. ექსპედიციის

ერთ-ერთი წევრი, არქიტექტორი ზაზა ციციშვილი უკვე დაბრუნდა თბილისში და ჩვენც ჩამოსვლისთანავე ვესაუბრეთ მას:

სანამ უშუალოდ მოგზაურობაზე მოვიხირობდეთ, ცოტა შორიდან დავიწყებ. მოგახსენებთ, საქართველოზე გადიოდა „აბრეშუმის დიდი გზა“, რომელიც ჩინეთში იწყებოდა და ევროპას აღწევდა. იუნესკომ შეიმუშავა ამ გზაზე მოგზაურობის პროგრამა, რომელსაც ეწოდება „აბრეშუმის დიდი გზა — დიალოგის გზა“ და აქვს ერთადერთი მიზანი: გააცნოს და დაამყაროს მსოფლიოს ხალხები. აღსანიშნავია, რომ პროგრამაში 37 ქვეყანა ჩაბმულია, ძირითადად ის ქვე-

ყნები, რომლებზეც გადიოდა აღნიშნული გზა.

ამ პროგრამით გათვალისწინებულია ორი ექსპედიცია: სახმელეთო და საზღვაო. შარშან მოეწყო სახმელეთო ექსპედიციის ე. წ. „დაზვერვა“. სპეციალისტებმა მონახულეს ჩინეთი, გადმოვიდნენ შუა აზიაში და უნდა შემოსულიყვნენ საქართველოშიც, მაგრამ ამ პერიოდს დაემთხვა ცხრა აპრილის ამბები და ბუნებრივია, საქართველო ვერ შევიდა აღნიშნულ მარშრუტში.

რადგან საქართველო მდებარეობს „აბრეშუმის დიდ გზაზე“ და გენიულ და ვენეციულ ვაჭრებს უშუალოდ საქართველოდან გაჰქონდათ აბრეშუმი, საქართველოს

შენიშვნათა აკადემიამ გადაწყვიტა საქართველოს დამოუკიდებლად მიეღო მონაწილეობა იუნესკოს პროგრამაში და მოეწყო საზღვაო ექსპედიცია.

თავდაპირველად იუნესკოსთან დამყარეთ კონტაქტი, მაგრამ მან ჩვენთან ურთიერთობის საკმაოდ უცნაური გზა აირჩია: პასუხს ჩვენს ტელეგრაფზე იგი მოსკოვს უგზავნიდა, ხოლო მოსკოვი ჩვენს გაკავშირდებოდა. შეიძლება ცენტრს

იხ მ 2 83

ბოზ უოლუი კაყოფილია

ლენინგრადში. „ამ ნევისპირა ქალაქს ყველაფერი აქვს, რომ 1994 წელს კეთილი ნების თამაშებს უმასპინძლოს“ განაცხადა სიეტლის თამაშების საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარემ ბობ უოლუმმა, რომელიც ვიზიტით იმყოფებოდა ლენინგრადში. მაგრამ, — დასძინა

მან, — ეს ყველაფერი საბოლოოდ დაზუსტდება მოგვიანებით, როცა მრავალ მაგიდას მიუსხდებიან ტი-ბი-ეს-ის ტელეკომპანიისა და საკავშირო სპორტსაკომის წარმომადგენლები და ხელს მოაწერენ შესაბამის კონტრაქტს.

უოლუმის განცხადებით, კეთილი ნების თამაშების მოწყობა თამამად შეუძლია ორ ქალაქს — მოსკოვსა და ლენინგრადს, მაგრამ არ არის გამორიცხული, რომ იგი ერთდროულად ორივეში ჩატარდეს. ყველაფერი დამოკიდებულია მოლაპარაკებაზე, რომელსაც ორივე მხარე მოუთმენლად ელის.

ანა ლოლონაძე ამასულები

ანანი, როგორც ვიუწყებოდით, დასავლეთ გერმანიის ამ ქალაქში ჩატარდა ბატუტისტთა მსოფლიო ჩემპიონატი, რომელშიც წარმატებით გამოვიდნენ საბჭოთა სპორტსმენები — ექვსი ოქროსა და სამი ვერცხლის მედალი მოიპოვეს.

სამწუხაროდ, ჩვენი გაზეთის წინა ნომერში დაშვებულია უზუსტობა. მსტომელ ქალთა პირად ასპარეზობაში ახალგაზრდა თბილისელი ანა ლოლონაძე მესამე ადგილზე იყო წინასწარი შედეგებით. იგი ერთი მეათედი ქულით ჩამორჩებოდა მეორე ადგილზე მყოფ ბრიტანელ სიუზან ჩელისს.

ფინალურ ხტომებში ქართველი ბატუტისტი ონავა უფრო უსუსტად გამოვიდა და საბოლოო ჯამში მეექვსე ადგილს დასაჩერდა. მაგრამ დარწმუნებით შეიძლება ითქვას, რომ არც ეს შედეგია ურიგო. მსოფლიოს ჩემპიონატზე პლანეტის უძლიერეს ბატუტისტთა ექვსეულში მონაწილეობა ახალგაზრდა ქართველი სპორტსმენის დიდ შესაძლებლობაზე მეტყველებს. მით უმეტეს, რომ უსუსტელ ბატუტისტთაგან მას მხოლოდ ბრიტანეთის გუნდის ორმა წარმომადგენელმა აჯობა (ექვსეულის დანარჩენი ოთხი წევრი საბჭოთა კავშირიდან იყო).

ორიოდ სიტყვით — ორ პირველობაზე

რამ გუნდი იბრძოდა საქართველოს ჩემპიონის სახელის მოსაპოვებლად ფრენბურთულ ქალთა შორის, ეს შეგიბრძება, რომელიც რესპუბლიკის სპორტაკადემიის პროგრამით მიმდინარეობდა დიდ ჯიხაიში ჩატარდა. შესანიშნავად იასპარეზა თბილისის ნაკრებმა, ყველა

მეტოქე დაამარცხა და პირველ ადგილთან ერთად საქართველოს ჩემპიონის სახელიც მოიპოვა. მომდევნო საპრიზო ადგილები დაიკავეს გორის და სამტრედიის ნაკრებმა გუნდებმა.

ახლანდელ ბათუმში ჩატარებულ საქართველოს პირველობაზე კალ-

ათბურთში 1975-1976 წლებში დაბადებულ გოგონებს შორის ოთხი გუნდი, თბილისის ორი („მართვე“ — I და „მართვე—II“), ქუთაისის და ბათუმის გუნდები მონაწილეობდნენ.

„მართვე I“-მა ყველა მეტოქე დაამარცხა და პირველი ადგილიც დაიკავებდა.

საგზოთა კავშირის პირველობა კალათბურთში

კალათბურთულ ვაჭთა და ქალთა 58-ე საკავშირო ჩემპიონატი, როგორც უკვე ვიუწყებოდით, ახლებური სისტემით ტარდება. გაიმართა პირველი წრის შეხვედრები. საქართველოს ქალთა გუნდი, რომელიც ტექნიკური უნივერ-

სიტეტის სახელით ასპარეზობს, სეზონის დაწყების წინ რთულ მდგომარეობაში აღმოჩნდა: გუნდი დატოვა ორმა წამყვანმა. მთითაშემეც კოზლოვამ და ლ. ტრავსტიკომ, რომელთა ადგილებიც ახალგაზრდებმა დაიკავეს.

I წრის შეხვედრები ჩვენმა გუნდმა პენზაში გამართა, ვოლგოგრადისა და კიევის დინამოელების და მასპინძელთა — პენზის „სპარტაკის“ წინააღმდეგ. პირველი შეხვედრა

კიეველებთან დაძაბული გამოდგა. შეხვედრის ანგარიშია 68:52 (38:35) კიეველთა სასარგებლოდ. სტუეს კალათბურთელებმა მეორე შეხვედრა დაიმთეს ვოლგოგრადის ძლიერ გუნდთან — 85:58 (47:34), ბოლოს კი იოლად სძლიეს მასპინძელთა გუნდს — 82:74 (52:32).

მომდევნო, მეორე წრის, მატჩებს ჩვენი კალათბურთელები 17-19 ოქტომბერს ქოლგოგრადში გამართავენ.

საქართველოს სპორტული ჩემპიონატი ფიზიკური კულტურის სახელით

„იბერი“ (თბილისი) — „სანაგარდო“ (სამტრედი) — 4:0 (8:0).

თბილისი. ეროვნული სტადიონი. 14 ოქტომბერი.

„იბერი“: ხაბუცი, არჩიანი, ცხადაძე, ქველიძე, ჯიშკარიანი, რევილი (მაკავარიანი), ქეცაია (შონია), ჩიქოვანი (ყიზილაშვილი), კაპარავა, ყაველიაშვილი, ნემსაძე.

„სანაგარდო“: გამყრელიძე, კობერიძე, ვაშაყიძე, ჰელიძე, თვალაბიშვილი, რუხაძე, ზუბუა (კობერიძე), თაშაშვილი, დალუნიანი, გოგაძე, ლორთქიფანიძე.

მსახვები: მ. მაღალაფერიძე, პ. დოგრაშვილი (ორივე — ქუთაისი), ვ. ხეჩიანი (თბილისი).

ლანჩხუთის „გურიასთან“ საქართველოს თანხი პირველ ნახევარფინალურ შეხვედრაში თბილისელთა ძირითადი შემადგენლობის სამმა ფუნდამენტალმა მიიღო ტრავმა, ამიტომაც იბერიელები შესუსტებული შემადგენლობით გამოვიდნენ მინდორზე. თავის მხრივ სტუმრებსაც აკლდათ ძირითადი მეკარე — თოდაძე, რომელიც, მართალია, წინა სამ შეხვედრაში ღირსეულად შეცვალა გამყრელიძემ, მაგრამ ამ მატჩში მან ვერაფრით გამოიჩინა თავი.

მატჩის საბოლოო ანგარიში — 4:0 თბილისელთა სასარგებლოდ, მეტყველებს, მასპინძელთა სრულ უპირატესობაზე. თამაში მაღალტემპში დაიწყო. თბილისელებმა თავიდანვე ხელთ იგდეს ინიციატივა და უკვე მე-9 წუთზე კაპარავამ გახსნა ანგარიში. ხუთი წუთიც არ იყო გასული. რომ ყაველიაშვილის წამოწყებული კომბინაცია გააგრძე-

ლა ნემსაძემ. მის მიერ დარტყმულმა ბურთმა არეულობა გამოიწვია „სანაგარდოს“ მცველებში. ამით ისარგებლა ისევე კაპარავამ და ორამდე გაზარდა ანგარიში.

ამის შემდეგ სტუმრებიც შეეცადნენ, თავი გამოეჩინათ რაიმეთი — გოგაძემ, ზუჭუამ, კობერიძემ. დალუნიანიშვილმა არაერთხელ მოსინჯეს ხაპოვის ოსტატობა, მაგრამ ამოდ, იგი ყოველთვის უშედეგოდ თამაშობდა, ანდა თბილისელთა მცველები იგერიებდნენ მოწინააღმდეგის შეტევებს. პირველ ტაიმში იბერიელებმა კიდევ ერთხელ გამოიჩინეს თავი: ქეცაიას ზუსტად ჩაწოდებული ბურთი კარში შეუჩერებლად დაარტყა ნემსაძემ. ეს ალბათ ერთ-ერთი ულა-მახესი გოლი იყო ეროვნული ჩემპიონატისა.

მეორე ნახევარი თითქმის თანაბარ ბრძოლაში წარიმართა. ლორთქიფანიძისა და გოგაძის მწვევე შეტევებმა მინც არ გამოიღო შედეგი. ამასობაში კი თბილისელებმა არაერთი შეტევა განახორციელეს: რევილიშვილის, ცხადაძის (რომელიც საუკეთესო იყო ამ მატჩ-

მომენტი განვლილი მატჩიდან. „იბერი“ — „სანაგარდო“.

ში), ჯიშკარიანისა და ჩიქოვანის შეტევებს რის ვი-ვაგლახით იგერიებდნენ სამტრედიელები. შეხვედრას კი ისევე კაპარავამ დაუსვა წერტილი — 53-ე წუთზე უნაკლოდ შეასრულა 11-მეტრიანი საჭარბოდ დარტყმა. გაიმარჯვა „იბე-

რიამ“ — 4:0 და კიდევ უფრო განიმტკიცა ლიდერის პოზიცია.

ლენინგრადის ჩემპიონატი

იხ მ 4 83

საპასუხო ვიზიტო... საუკუნეების შედეგ

(დასასრული)

ძალიან არც სურდა ამ ექსპედიციის მოწყობა. მაგრამ მან მაინც გვი-
შუამდგომლა იუნესკოსთან, რომ
ექსპედიცია ამ უკანასკნელის ეგი-
დით ჩატარებულიყო. ამავ-
დროს მოსკოვიდან ჩაიმე მატე-
რიალურ დახმარებაზე ლაპარაკიც
ზედმეტო იყო.

რაკი თანხმობა მივიღეთ, სა-
ჭირო იყო უშუალოდ მოგზაუ-
რობისთვის მომზადება. ჩვენი ბო-
მალდი — საკრესერო იალქნიანი
ნავი „კოლხეთი“ სავალალო მდგო-
მარეობაში იყო. საჭირო გახლდათ
რემონტი და აღჭურვილობა. სწო-
რედ ამ მომენტში აღმოგვიჩინეს
დახმარება ჩვენმა სპონსორებმა.
ექსპედიცია ალბათ არ შეიძლება,
რომ არა საქართველოს საზღვაო-
სანაოსნო და მისი უფროსი ბატო-
ნი ჯემალ ჭილაძისა; რომელმაც გა-
მოგვიყო ნავის შესაკეთებელი თა-
ხნაც და მოგზაურობაში აუცილე-
ბლად საჭირო ვალუტა. დაგვიხმა-
რა ავსტრიული ფირმა „აივ“-ც.
მან ვიდეოაპარატურა და კასე-
ტები მოგვწოდია.

ჩვენი ექსპედიციის მიზანი უც-
ხოეთში საქართველოს წარდგენა
და გაეცნობა ხალხს. ჩემს გარდა
მის შემადგენლობაში შედიოდნენ:
ხელმძღვანელი — ისტორიკოსი
რამაზ რეხვიაშვილი, სამეცნიერო
ხელმძღვანელი — ისტორიკოსი თა-
მაზ ბერაძე, გემის კაპიტანი თამაზ
ზოიძე, შტურმანი ნუკო კიკნაძე,

ბოცმანი — ფოთელი ნიკოლოზ
ბორზენკო, მეზღვაურები — ნუკო
დოლია და ვალიკო ქიტუაშვილი,
წყალქვეშა არქეოლოგი გელა გამ-
ყრელიძე, კინოთეატრული გიორგი
ხაინდრავა და ექიმი თემურ რე-
ხვიაშვილი.

ორგანიზაციულ საქითების მო-
გვარების შემდეგ, 17 აგვისტოს ფო-
თიდან გეზი ანატოლიის სანაპირო-
სკენ ავიღეთ. შევჩერდით ხოცაში,
ტრაპიზონში, სამსუნში და ბოსფო-
რის სრუტის გავლით სტამბოლში
შევედით. ამ პორტებში გვხვდებო-
და გენუელი ვაჭრების ყოფილი
ფრატორიები, ანუ სავაჭრო კომპა-
ნიები. „სტამბოლში“ ფრატორიებს
მთელი კვარტალი უკავიათ. მსგა-
ვსი კომპანიები ჩვენშიც იყო. ეს
კი იმას ამტკიცებს, რომ ევროპულ
ვაჭრებს მართლაც ჰქონდათ კავ-
შირი საქართველოსთან და მათი
მეშვეობით ხდებოდა ჩვენი ქვე-
ნის დაახლოება (როგორც შაო-
ნიშვილებს, ასევე კულტურულად)
დასავლეთის ქვეყნებთან.

სტამბოლში ხუთი დღე დავყო-
ვეთ. აღვლოდრივმა ტელევიზიამ
და პრესამ დიდი ინტერესი გამო-
იჩინა ჩვენდამი. მოეწყო პრეს-
კონფერენცია. ყველა ამ შემთხვე-
ვაში ხაზს უსვამდნენ იმ ფაქტს,
რომ ეს იყო პირველი ქართული
ექსპედიცია.

ბოსფორამდე პირქარში გვიხდე-
ბოდა სტოვა, რაც გარკვეულ უხე-
რხელობას გვიქმნიდა, სამაგიეროდ,

სტამბოლიდან გასვლის შემდეგ
მარმარილოს ზღვაში, დარდანელის
სრუტეში და ეგეოსის ზღვაში
ზურგჭარი გვიწყობდა ხელს და ათე-
ნშიც გვემით გათვალისწინებული
3 დღის ნაცვლად დღე-ნახევარში
ჩავვედით.

პრეს-კონფერენცია ათენშიც მო-
ვაწყვეთ, ხოლო იქაურმა ოთხმა
წამყვანმა გახეთმა საკმაოდ დიდი
ინფორმაცია დაბეჭდა ჩვენი შესა-
ხებ.

ათენის დატოვების შემდეგ ძა-
ლიან გაგვიჭირდა კორინთის სრუ-
ტეში და იონიის ზღვაში. უპირა-
ტესად პირქარი ან შტილი გვიშ-
ლიდა ხელს. ერთხელ ძლიერი ქა-
რის გამო იძულებულნი ვაყავით
კუნძულს ამოგვარებოდით და მო-
გვეცადა გამოდარებისთვის. ასე
რომ, ის დრო, რაც სტამბოლიდან
ათენამდე მოვიგეთ, ერთბაშად და-
კვარვეთ ათენიდან მესინაში მის-
ვლამდე.

მესინაში ერთი დღე გავჩერდით
და კაპრისა და ნეაპოლის გავლით
მივალყრეთ მოგზაურობის საბოლოო
პუნქტს — გენუას. გენუელები დი-
დი ინტერესით შეგვხვდნენ, ხოლო
გაცნობის და დაახლოების შემდეგ
ჩვენი ექიმავე მიიწვია 1992 წელს
დაგვემოს „კოლხეთიანაზე“. ეს
იქნება ტრანსატლანტიკური ექსპე-
დიცია, რომელიც მიედგენება კო-
ლუმბის მიერ ამერიკის აღმოჩე-
ნის 500 წლისთავს.

გენუიდან მე და გოგა ხაინდრა-
ვა მებრძობით გავმგზავრეთ ვე-
ნეციაში, სადაც მან საკმაოდ საი-
ნტერესო კადრები გადაიღო, ხო-
ლო შემდეგ კი თბილისისაკენ გა-
მოვეშურეთ. ჩვენი ადგილი ის-
ტორიკოსმა სახლო ანდრონიკაშ-
ვილმა დაიკავა.

ამჟამად „კოლხეთი“ იმავე გზით
უკან ბრუნდება და ნოემბრის პი-
რველ რიცხვებში ფოთში უნდა
შეცურდეს. აქვე დავძენ, რომ
მთელი მოგზაურობა ასახულია ვი-
დეოფირზე; მასალა მთელ დამონ-
ტაჟდება და მას უახლოეს ხანში
იხილავს ქართველი მკვლევრები.

რა მოგვცა ექსპედიციამ? — პი-
რველ ყოვლისა, შეიქმნა ქართუ-
ლი ექიმაჟის შორეული ნაოსნობის

პრეცედენტი. მეორეც, ჩვენ შე-
ვასრულეთ იუნესკოს პროგრამის
მთავარი ამოცანა: დაუხალხოვდით
სხვადასხვა ერთეულების ადამიანებს,
პრეს-კონფერენციებსა და სხვა შე-
ხვედრებზე ცდილობდით, რაც
შეიძლება მეტი მოგვეთხრო საქა-
რთველოზე, მის კულტურასა და
ისტორიაზე. წლის ბოლოს იუნესკო
გამოსცემს „აბრეშუმის დიდი გზის“
ატლასს, რომელშიც, ალბათ საქა-
რთველონაც შეიტანენ, როგორც
პროგრამის ერთ-ერთ მონაწილეს.
ამის საშუალებით ბევრი გაიცნობს
ჩვენს ქვეყანას. დამეთანხმებით,
ეს არც ისე ცოტაა.

მიუხედავად ყოველივე ამისა
გვექონდა სირთულეებიც. დაგვიყვებ
პროფესორი ალექსანდრე. საქმე. ის
გახლავთ, რომ გემის კაპიტნის
გარდა ექსპედიციის არც ერთი
წევრი არ გამოჩნებია შავ ზღვას
როგორც იანტსმენი. და თავდაპირ-
ველად გამოუცდელივით თავისი
კვალი დაგვიხმნა. თანდათანობით
ეს ნაკლი გამოსწორდა და ამ მხრივ
პრობლემები აღარ გვექონდა.

რაც შეეხება აღჭურვილობას, აქ
სერიოზულად მოვიკოტვლებთ. იალო-
ქნები საკმაოდ ძვირი გვექონდა და
ოღნდ ძლიერი ქარის დროს ისი-
რი იხეოდნენ. ამის გამო ხში-
რად გვიწვედა გაჩერება და მათი
შეკეთება. ძლიერ ქარში აუცილე-
ბელია სიამელოდ მუშაობდეს გე-
მის ძრავა, მაგრამ მანაც რამდენ-
ჯერ გვიმტყუნა. მართალია, სი-
ამელოდ მანაც ვერ ჩავივალა
მოგზაურობა, მაგრამ, დამეთანხმე-
ბით, კარგი იქნებოდა, აღჭურვი-
ლობაც წესრიგში გვექონოდა.

დაბოლოს, თუ მოხერხდა და
ჩვენ „კოლხეთიანაში“ მივიღეთ მო-
ნაწილობა, აუცილებლად დაგ-
ვიჭირდება უფრო სერიოზული მო-
მზადება, რადგან ატლანტიკაში მო-
გზაურობა გაცილებით რთული იქ-
ნება. ჩვენ ვიმედოვნებთ, რომ ისე
ეტი ქველი ადამიანები, რომლებ-
იც ამგვარ დაგვეხმარნენ, მომავ-
ალშიც გამოჩნდებიან და ხელსაც
წავაშველებენ, რითაც თავის
წვილის შეიტანენ ქართული ნაო-
სნობის გაღონიერებაში.

ესაუბრა მერაბ რატიშვილი.

პოლენოლოგია ბიზნესში თანაპროექტი სპობ

სპობსაპროექტი „შეგა-
დნის“ აფხაზეთის საოლქო საბ-
კოს მოწყვეთ სოხუმში სტუმრობ-
და პოლენოლოგია ქალაქ
სლუპსკას სპობტელე „გრიფის“
დელეგაცია.

ეს იყო პოლენოლოგია საპასუხე
ვიზიტი სოხუმში. სექტემბრის თვე-
ში ჩვენი თანამემამულეები, რომე-
ლთა შემაღვენლობაში იყვნენ ძი-
ულისტი გოგონები, მონაწილეობ-
დნენ სლუპსკაში გამართულ სა-
ერთაშორისო ტურნირში და ურთ-
გო შთაბეჭდილება არ დაუტოვეს
იათ.

სოხუმში ყოფნის დროს პოლო-
ნოლოგია სტუმრებმა სურვილი გამო-
თქვეს მომავალ სპობტელე ურთი-
ერთა შემაღვენობაში იყვნენ ძი-
ულისტი გოგონები, მონაწილეობ-
დნენ სლუპსკაში გამართულ სა-
ერთაშორისო ტურნირში მიიღებენ
მონაწილეობას. პოლენოლოგია გაი-
სად ახვევს აფხაზეთის რომე-
ლიმ ფეხბურთელთა გუნდი, რომე-
ლიც საქართველოს ეროვნულ ჩემ-
პიონატში მონაწილეობს.

თანინო ვახაგორია,
„ლელო“ ხაქ. კორ.

ინფორმაცია

● გარდასახვის პირველი გა-
რთიანებული ჩემპიონატი ციკლო-
რეობაში გაიმართება წლეულს სამ-
სხვადასხვა ქალაქში. მრავალცი-
ფუნქციური ერთმანეთს შეეჯიბრებიან თბ-
ცელში, სპრინტერები — ბერლი-
ნში, ცალკეულ დისტანციებზე ჩემ-
პიონის ტიტულს კი მიუნხენში გა-
ითამაშებენ.

ჩვენი დღევანდლობა ისეთია,
ყოველ წელს ხვალისდღეზე უნდა
იფიქროს კაცმა. ჩვენ ამს შემო-
თებით ვაყვართ, რადგან გვაქვს
ამის საფუძველი, წინ, უკველია,
გარდასახვის პერიოდ გველის თა-
ვისი ათასი სიმბოლო.

ბევრი რამ იმაზეც არა. დამოკი-
დებული, როგორ დავიჭერთ თადა-
როგს, რომ მომავალში ნაკლებად
გავიჭიროდეს. ამის მრავალი საშუა-
ლება არსებობს, მათ შორის ახალ
მატერიალურ ფასეულობათა თუ
ორგანიზაციითა შექმნა, რომლებიც
ყველა ვითარებაში საჭირო და
სასარგებლო იქნება.

ასეთებს; ცხადია, მიეკუთვნება
სპობტელი ბაზებიც...

თუ რამდენად უკირს ჩვენს
მძლეონობას, ამის შესახებ „ლელო-
ს“ მკითხველს კარგად მოეხენე-
ბა. მისთვის თითოეული შენამატი,
სპობტელი სკოლა აქნება თუ უბ-
რალოდ — შენობა, საყურადღებო
შენამატი. უმნიშვნელოფანეირსა-
კითხია კარგი პირობების შექმნა
მოხარდი მძლეონობისათვის, რად-
გან ბავშვის გულის აცრუებას სპო-
ბტე ხშირად სწორედ პირობების
უფარგისობა განაპირობებს, და სა-
ერთოდ, რა შტეიცება უნდა იმას,
რომ ნორჩ სპობტელებს სათანა-
დო ხელშეწყობა სჭირდებათ. ბოლო-
ს და ბოლოს, სპობტულ შედეგ-
ებს რომ თავი დავანებოთ, მათ ჯა-
ნმრთელობაზე ლაპარაკი.

კარგა ხნის მანძილზე ასეთ პირო-
ბების მოკლებულობა ბავშვთა და
მოხარდათ მძლეონობის სპეციალი-
ზებული რესპუბლიკური სკოლა.
ვიდრე ამის შესახებ კონკრეტულად
ვისაუბრებდეთ, ჯერ მის დანიშნულ-
ებასა და სტრუქტურაზე გეტყვით.

ამ საკმარად დიდ სკოლას თავისი სას-
ჯუფები თითქმის მთელ საქარ-
თველოში აქვს გახსნილი, რაიონებ-
ში მოსწავლეთა გარკვეული დღის-
ტაბების შემდეგ, სკოლა, ჩვეულ-
ებრივ, თბილისში იწვევდა მათგან
ყველაზე საუკეთესოებს, რომლებიც
შემდეგ აქ უფრო კვალიფიკატი-
ური სპეციალისტების ხელმძღვანე-
ლობით განაგრძობდნენ წვრთნას.
და რადგან სკოლას თავისი სას-
წავლო განყოფილება (საშუალო
სკოლა) და საცხოვრებელი არ გაა-
ჩნდა, ბავშვები, გლდანის სპობტ-
ულ სკოლა-ინტერნატიში იყრიდნენ
თავს.

მაგრამ იმის კვალობაზე, რომ
გლდანის სკოლა-ინტერნატი გაი-
ანურებული რემონტებისა და ნაკ-
ლები ხელშეწყობის გამო პირობ-

ები გაუარესდა, სპობტმენთა მშო-
ბლობა ექვეით დაუწყეს ცქირა ამ
ცნობილ სპობტულ სასწავლებელს.
ბევრი უკვე უარს ამბობდა იქ ბავ-
შვის გაგზავნაზე. ასეთ პირობებში,
ცხადია, არც მძლეონობის რესპუ-
ბლიკურ სკოლას უღონდა, რადგან
ველარ ხორციელდებოდა მძლეონო-
ბის აღზრდის მისეული პროგრამა.

და აი, თითქმის მოინახა გამო-
სავალი: გადაწყდა, რომ სკოლის
შენობასა და სტადიონს (ყოფილ
ე. წ. ლენინის სტადიონს) მიშენე-
ბოდა ბავშვთა საცხოვრებელი, აგ-
რეთვე სხვა საჭირო სათავსოები
(სატრენაჟორი, სასადილო, პე-
ტიდ-კაბინები და სხვა) და იგი თბი-
ლისის 29-ე საშუალო სკოლასთან
ერთად გარდაქმნილიყო განაგრძე-
ბა (№ 1236) აღნიშნული სტადი-
ონის ტერიტორიაზე (ორგანიზაციის
ქ. № 52ა, აქამდე თვედორე მლედ-
ლის ქუჩა) არსებული ნაგებობისათ-
ვის მძლეონობის რესპუბლიკური
სპობტული სკოლის მიშენების
შესახებ.

ეს დღეებში თავისი ხელმო-
წერილი განამტკიცა ქალაქის მაშინ-
დელმა მთავარმა არქიტექტორმა.
(24 ნოემბერი, 1989 წელი, № 763). მის ბრძანებაში, ცხადია,
დაწერილებით იყო მათთვის
ახალი შენობის აგების შესახებ
პირობები.

წინასწარ ვიტყვით, რომ აღნიშ-
ნული პირობები სრულდებოდა იმ
დრომდე, ვიდრე დაწყებული მშენ-
ებლობა შეწყდებოდა.

ღივებული დღის სპობტული პრო-
ფილის სპეციალიზებულ ექსპერი-
მენტულ ზოგადსაგანმანათლებლო
სკოლად.

ამ გადაწყვეტილებას ისეთია „წო-
ნალი“ საბუთები უმაგრებდნენ
„ძირს“, რომ კაცს ეგონებოდა, გა-
ხედდავ და ხელს-ზეგ წამოიქმულ
ახალ სპობტულ სკოლას ვახავო.
ჯერ ერთი, გაიოვიდა საქართველოს
მინისტრთა საბჭოს შესაბამისი
დადგენილება (1989 წლის 14 თებ-
ერვალი, № 80), სადაც თითქმის
დეტალურად იყო მითითებული, აღ-
ნიშნული სკოლის (აგრეთვე ტანვარჯი-
სის სკოლის) შექმნის პირობები — მო-
სილოდნელი მშენებლობის, ახალი
საშტატო განრიგების, დაფინანსე-
ბისა და ა. შ. გათვალისწინებით.
იქვე იყო მოყვანილი დავალება სა-
ქართველოს სახალხო განათლების
სამინისტროსადმი, რათა მას ფინ-
ანსთა სამინისტროს, სახელმწიფო
საგეგმო კომიტეტსა და სპობტსა-
კომთან ერთად შეემუშაებინა ყვე-
ლა საჭირო პირობა აღნიშნული ამ-
ოცანის შესასრულებლად.

უფრო ადრე კი, 1988 წლის 8 აგ-
ვისტოს გამოქვეყნდა თბილისის სა-
ხალხო დემუტატთა საბჭოს აღმას-
რულებელი კომიტეტის განკარგუ-

ლება (№ 1236) აღნიშნული სტადი-
ონის ტერიტორიაზე (ორგანიზაციის
ქ. № 52ა, აქამდე თვედორე მლედ-
ლის ქუჩა) არსებული ნაგებობისათ-
ვის მძლეონობის რესპუბლიკური
სპობტული სკოლის მიშენების
შესახებ.

ეს დღეებში თავისი ხელმო-
წერილი განამტკიცა ქალაქის მაშინ-
დელმა მთავარმა არქიტექტორმა.
(24 ნოემბერი, 1989 წელი, № 763). მის ბრძანებაში, ცხადია,
დაწერილებით იყო მათთვის
ახალი შენობის აგების შესახებ
პირობები.

წინასწარ ვიტყვით, რომ აღნიშ-
ნული პირობები სრულდებოდა იმ
დრომდე, ვიდრე დაწყებული მშენ-
ებლობა შეწყდებოდა.

ღივებული დღის სპობტული პრო-
ფილის სპეციალიზებულ ექსპერი-
მენტულ ზოგადსაგანმანათლებლო
სკოლად.

ამ გადაწყვეტილებას ისეთია „წო-
ნალი“ საბუთები უმაგრებდნენ
„ძირს“, რომ კაცს ეგონებოდა, გა-
ხედდავ და ხელს-ზეგ წამოიქმულ
ახალ სპობტულ სკოლას ვახავო.
ჯერ ერთი, გაიოვიდა საქართველოს
მინისტრთა საბჭოს შესაბამისი
დადგენილება (1989 წლის 14 თებ-
ერვალი, № 80), სადაც თითქმის
დეტალურად იყო მითითებული, აღ-
ნიშნული სკოლის (აგრეთვე ტანვარჯი-
სის სკოლის) შექმნის პირობები — მო-
სილოდნელი მშენებლობის, ახალი
საშტატო განრიგების, დაფინანსე-
ბისა და ა. შ. გათვალისწინებით.
იქვე იყო მოყვანილი დავალება სა-
ქართველოს სახალხო განათლების
სამინისტროსადმი, რათა მას ფინ-
ანსთა სამინისტროს, სახელმწიფო
საგეგმო კომიტეტსა და სპობტსა-
კომთან ერთად შეემუშაებინა ყვე-
ლა საჭირო პირობა აღნიშნული ამ-
ოცანის შესასრულებლად.

უფრო ადრე კი, 1988 წლის 8 აგ-
ვისტოს გამოქვეყნდა თბილისის სა-
ხალხო დემუტატთა საბჭოს აღმას-
რულებელი კომიტეტის განკარგუ-

ენების შემდეგაც ყველაფერი დაწ-
ესებული ნორმების ფარგლებში
დარჩება. სხვათა შორის, მცხოვრე-
ბთა დაყენებული მოთხოვნით, ასე-
ეთი ექსპერტიზა ხელმეორედ ჩატ-
არდა და შედეგი იგივე იყო. მოკლ-
ედ, პროექტისა და სხვა საბუთების
მიხედვით ყველაფერი რიგზეა.

სხვათა შორის, მომავალ შენობას
პირველი საართული განხილი აქვს,
მანამდე კი იქ უბო კედელი იყო
აღმართული. საშუალოდ, ასეთი-
ვე ზღვდა მშენებლობის მომხრ-
ეთა და მოწინააღმდეგეთა შორის,
თანაც, ვიღაცის მიერ დარბული
ჭოკები ცეცხლზე წავის ასხამს, ზო-
გი სკოლის პერსონალს ბრალდებად
უყვებმა. აქ საკუთარი ბინები (!)
გიღდათ ააშენოთ. იმასაც ამბობენ,

ფულის გასაკეთებლად სასტუმრო-
ს აგებნით და საერთოდ, საოცარი
უნდობლობით უყურებენ ყვე-
ლა საბუთსა თუ დასკვნას, მტკიც-
ედ სწამთ, რომ ბავშვთა სკოლის
ახალი შენობა მათ საცხოვრებელ
პირობებს გააუარესებს. ერთმა
სკოლის დირექტორს რევაზ ოიშვი-
არას ისეც უთხრა, თუ 56 წლის
ხარ, რად იკლავ თავს, ეს სკოლა
რომ აშენდება, შენ პენსიაზე იქნე-
ბიო (!). რას იხამ ახლა ჩვენში,
ეტყობა, პირად გამოჩენის კულ-
ტია ყველაზე კულტივირებული...
მოკლედ, საქმე ჩინში მოექცა,
იქაური მცხოვრებელი მტკიცენი არ-
ათა თავიანთ გადაწყვეტილებაში
(„თუ დღისით ააშენებენ, დამით და-
ვანგრეთო“ — ასეთი რეპლიკაც
იყო). ისინი ვერც იმან დაამყვინ-
დნენ, რომ პროექტი გარკვეული შეს-
ორება შეიტანეს მათ სასარგებლო-
თ — ახალი შენობის ქვერი ორი
მეტრით დასწიეს დაბლა (ვერსოც
არსებულ სამშენებლო ნორმებს შე-
ესატყვისებოდა). ოღონდ ისიც
უნდა ითქვას, რომ მშენებლობის
წინააღმდეგ სტადიონის გადაღმა
სახლების ყველა ბინადარი არ გამ-
ოსულა, თავიანთი თანხმობა ხელ-
მოწყობით დადასტურა ფოცხვერა-

ღივებული დღის სპობტული პრო-
ფილის სპეციალიზებულ ექსპერი-
მენტულ ზოგადსაგანმანათლებლო
სკოლად.

ამ გადაწყვეტილებას ისეთია „წო-
ნალი“ საბუთები უმაგრებდნენ
„ძირს“, რომ კაცს ეგონებოდა, გა-
ხედდავ და ხელს-ზეგ წამოიქმულ
ახალ სპობტულ სკოლას ვახავო.
ჯერ ერთი, გაიოვიდა საქართველოს
მინისტრთა საბჭოს შესაბამისი
დადგენილება (1989 წლის 14 თებ-
ერვალი, № 80), სადაც თითქმის
დეტალურად იყო მითითებული, აღ-
ნიშნული სკოლის (აგრეთვე ტანვარჯი-
სის სკოლის) შექმნის პირობები — მო-
სილოდნელი მშენებლობის, ახალი
საშტატო განრიგების, დაფინანსე-
ბისა და ა. შ. გათვალისწინებით.
იქვე იყო მოყვანილი დავალება სა-
ქართველოს სახალხო განათლების
სამინისტროსადმი, რათა მას ფინ-
ანსთა სამინისტროს, სახელმწიფო
საგეგმო კომიტეტსა და სპობტსა-
კომთან ერთად შეემუშაებინა ყვე-
ლა საჭირო პირობა აღნიშნული ამ-
ოცანის შესასრულებლად.

ღივებული დღის სპობტული პრო-
ფილის სპეციალიზებულ ექსპერი-
მენტულ ზოგადსაგანმანათლებლო
სკოლად.

ამ გადაწყვეტილებას ისეთია „წო-
ნალი“ საბუთები უმაგრებდნენ
„ძირს“, რომ კაცს ეგონებოდა, გა-
ხედდავ და ხელს-ზეგ წამოიქმულ
ახალ სპობტულ სკოლას ვახავო.
ჯერ ერთი, გაიოვიდა საქართველოს
მინისტრთა საბჭოს შესაბამისი
დადგენილება (1989 წლის 14 თებ-
ერვალი, № 80), სადაც თითქმის
დეტალურად იყო მითითებული, აღ-
ნიშნული სკოლის (აგრეთვე ტანვარჯი-
სის სკოლის) შექმნის პირობები — მო-
სილოდნელი მშენებლობის, ახალი
საშტატო განრიგების, დაფინანსე-
ბისა და ა. შ. გათვალისწინებით.
იქვე იყო მოყვანილი დავალება სა-
ქართველოს სახალხო განათლების
სამინისტროსადმი, რათა მას ფინ-
ანსთა სამინისტროს, სახელმწიფო
საგეგმო კომიტეტსა და სპობტსა-
კომთან ერთად შეემუშაებინა ყვე-
ლა საჭირო პირობა აღნიშნული ამ-
ოცანის შესასრულებლად.

„ყრუ კედლის“ გიღვა

ღივებული დღის სპობტული პრო-
ფილის სპეციალიზებულ ექსპერი-
მენტულ ზოგადსაგანმანათლებლო
სკოლად.

ამ გადაწყვეტილებას ისეთია „წო-
ნალი“ საბუთები უმაგრებდნენ
„ძირს“, რომ კაცს ეგონებოდა, გა-
ხედდავ და ხელს-ზეგ წამოიქმულ
ახალ სპობტულ სკოლას ვახავო.
ჯერ ერთი, გაიოვიდა საქართველოს
მინისტრთა საბჭოს შესაბამისი
დადგენილება (1989 წლის 14 თებ-
ერვალი, № 80), სადაც თითქმის
დეტალურად იყო მითითებული, აღ-
ნიშნული სკოლის (აგრეთვე ტანვარჯი-
სის სკოლის) შექმნის პირობები — მო-
სილოდნელი მშენებლობის, ახალი
საშტატო განრიგების, დაფინანსე-
ბისა და ა. შ. გათვალისწინებით.
იქვე იყო მოყვანილი დავალება სა-
ქართველოს სახალხო განათლების
სამინისტროსადმი, რათა მას ფინ-
ანსთა სამინისტროს, სახელმწიფო
საგეგმო კომიტეტსა და სპობტსა-
კომთან ერთად შეემუშაებინა ყვე-
ლა საჭირო პირობა აღნიშნული ამ-
ოცანის შესასრულებლად.

ღივებული დღის სპობტული პრო-
ფილის სპეციალიზებულ ექსპერი-
მენტულ ზოგადსაგანმანათლებლო
სკოლად.

ამ გადაწყვეტილებას ისეთია „წო-
ნალი“ საბუთები უმაგრებდნენ
„ძირს“, რომ კაცს ეგონებოდა, გა-
ხედდავ და ხელს-ზეგ წამოიქმულ
ახალ სპობტულ სკოლას ვახავო.
ჯერ ერთი, გაიოვიდა საქართველოს
მინისტრთა საბჭოს შესაბამისი
დადგენილება (1989 წლის 14 თებ-
ერვალი, № 80), სადაც თითქმის
დეტალურად იყო მითითებული, აღ-
ნიშნული სკოლის (აგრეთვე ტანვარჯი-
სის სკოლის) შექმნის პირობები — მო-
სილოდნელი მშენებლობის, ახალი
საშტატო განრიგების, დაფინანსე-
ბისა და ა. შ. გათვალისწინებით.
იქვე იყო მოყვანილი დავალება სა-
ქართველოს სახალხო განათლების
სამინისტროსადმი, რათა მას ფინ-
ანსთა სამინისტროს, სახელმწიფო
საგეგმო კომიტეტსა და სპობტსა-
კომთან ერთად შეემუშაებინა ყვე-
ლა საჭირო პირობა აღნიშნული ამ-
ოცანის შესასრულებლად.

ღივებული დღის სპობტული პრო-
ფილის სპეციალიზებულ ექსპერი-
მენტულ ზოგად

ბორის პაიჭაძე

პოქა! დედასა პარტი საფეხებზე

ქართველმა ხალხმა მიძინა და აუნაზღაურებელი დანაკლისი განიცადა. 75 წლისა გარდაიცვალა გამორჩენილი ფეხბურთელი, საზოგადო მოღვაწე, სპორტის დამსახურებული ოსტატი, ფიზიკური კულტურისა და სპორტის დამსახურებული მოღვაწე თბილისის საპატრიო მოქალაქე ბორის პაიჭაძე — აღამიანი, რომელმაც სიტყვიერად და საქმიან სიკეთესა და სიბრძნეს დაიღვაძა და ლეგენდად იქცა. წავიდა ჩვენგან დიდი ზნეობრივი ბუნების მოქალაქე, რომლის ცხოვრებამ საქმიანად უანგარო სამსახურის ჩინებული მაგალითი იყო.

ბავშვობა და ყრობა მან ფოთში გაატარა და იქვე ეწიარა ფეხბურთს. რომელიც შემდგომში მთელი მისი ცხოვრების აზრი და წესი გახდა. სიუმაწვილში დაუბრუნებელი ენერჯით გამოირჩეოდა, უინი, აზრით, ეს თვისებები მან ფეხბურთის უმაღლესი ოსტატობის დაუფლებას მოახმარა. ის, ვინც საქმეს სიყვარულითა და მთელი პასუხისმგებლობით ეცილება, შეუძლებელი არასდროს რჩება. 15 წლისა ფოთის საზოგადო ტექნიკუმსა და შემომშენებელი ქარხნის გუნდში მიიწვიეს, მერე კი, როგორც ღირსეულთა შორის ღირსეული, ქალაქის მოზრდილთა ნაკრებში ჩაირიცხა.

18 წლის ბორის პაიჭაძე ამიერკავკასიის ინდუსტრიული ინსტიტუტის სტუდენტი გახდა და თამაში დაიწყო სასწავლებლის გუნდში, რომელიც იმ დროისათვის საქართველოში უძლიერესად ითვლებოდა. 1948 წელი ქართული ფეხბურთის ისტორიაში საეტაპო თარიღია. იმ წელს თბილისის „დინამო“ საბჭოთა კავშირის თასის ფინალში ითამაშა, შემოდგომაზე კი ადგილი დაიკავა ჯეჟუნის ჩემპიონატის პრიზორთა შორის. ასე დაიწყო თბილისის „დინამოს“ ოსტატ ფეხბურთელთა გუნდის სახელოვანი ისტორია. ასე დაიწყო ბორის პაიჭაძის ცხოვრება დიდ ფეხბურთში. ეს იყო მართლაც ბრწყინვალე პერიოდი, როცა ერთ გუნდში გაერთიანდა ტყავის ბურთის უხადლო ოსტატი მთელი თანავარსკვლავედი: შოთა შავგულიძე, აღექვანდერ დორ-

ლოვი, მიხეილ ბერძენიშვილი, გაიოვ ჯეჯელავა, ბორის პაიჭაძე, სხვები და სხვები. აქედან მოყოლებული საქართველოს უპირველესმა გუნდმა მტკიცედ დაიმკვიდრა ადგილი საბჭოთა ფეხბურთის ავანგარდში, როგორც მისმა ერთ-ერთმა ღირსეულმა ლიდერმა.

ქართული ფეხბურთი გამორჩეული იყო დიდებული მეტაბოლით, მკველელობით, ნახევარმკველელობით, მაგრამ მის ძლიერებას მუდამ თავდასხმის ხაზი განსაზღვრავდა და მასში გამორჩეული, ბორის პაიჭაძე, თუთუმეტი წლის განმავლობაში იცავდა ივრესტაბლიკისა და საბჭოთა კავშირში ერთ-ერთი უძლიერესი გუნდის — თბილისის „დინამოს“ ღირსებას. იყო მისი კაპიტანი და ყველა წარმატების სულისჩამდგმელი.

ამ ხნის მანძილზე დინამოელთა სახელოვანი კოლექტივი თავისი მუდმივი ლიდერის თავკაცობით ხაჭატი გახდა საქართველოს თასის ფინალისტი, ექვსჯერ — ჯეჟუნის ჩემპიონატის პრიზორი. ბორის პაიჭაძემ მშობლიური კლუბის შემადგენლობაში 228 ოფიციალური მატჩი ითამაშა და 138 გოლი გაიტანა. თბილისის, საქართველოსა და ამიერკავკასიის ნაკრებების წევრს რესპუბლიკის სპორტსმენთა შორის ერთ-

ერთ პირველ მიენიჭა სპორტის დამსახურებული ოსტატის წოდება. იგი დაჯილდოებული იყო შრავაძის ორდენითა და მედლით.

ბორის პაიჭაძე ყველა სიტუაციიდან ერთად პიროვნებად გახლდათ ამ სიტუაციის ფართო და ხაუტეივსო მნიშვნელობით. თუ აღამიანი თავის მომავალს თვითონვე კმნის, ბორის პაიჭაძემ მთავარი არჩევანი ერთხელ ხელ პირველად გააკეთა და მერე ერთგულად ემსახურებოდა საქმეს, რასაც ქართული ფეხბურთის, ეროვნული სპორტის მომავალი ჰქვია. მშობლიური მიწის, კუთხე-ქვეყნის სიყვარული და ყველა აკვირდნ, ისე როგორც ბევრ მის თანატოლს, თანამოაზრეს, ამიტომ იგი მართლდენ სპორტსმენი არ ყოფილა. ბევრისგან განსხვავებით ბორის პაიჭაძე ჯერ მამულზე ფიქრით ანთებული ქართ-

ველი იყო, მერე — სპორტსმენი, ანახ. სხვათა შორის, მისი ცხოვრების ბოლო პერიოდიც ადასტურებს. სხვადასხვა დროს იყო საყვარელი კოლექტივის მთავარი მწვრთნელი და გუნდის უფროსი, თბილისის ფიჭულტურისა და სპორტის კომიტეტის თავმჯდომარე, სპორტკომისხატ „დინამოს“ დირექტორი. არც საზოგადოებრივ საქმიანობას გაურბოდა, განსაკუთრებული გულწრფელობითა და მონდობით მუშაობდა ბავშვთა ფეხბურთში, როგორც „ტყავის ბურთის“ კლუბის რესპუბლიკური შტაბის უცვლელი პრეზიდენტი.

ბორის პაიჭაძეს იცნობდა და პატივს სცემდა ყველა, ვისაც კი რაიმე კავშირი ჰქონდა ფეხბურთთან ჩვენშიც, უცხოეთშიც. ამიტომ შეაჩვენეს მეტახელოდ მას „ფეხბურთის კარგოლი“, „ბურთის ჯაღოქარი“, „მწვანე მინდვრის რაინდი...“

ამ ქვეყნიდან წავიდა სპორტის მართლაც სწორუბოვარი რაინდი, აღამიანი, რომელმაც მთელი ცხოვრება ერის სამსახურში გაატარა. ეს დანაკლისი ყველასათვის ჭრთხარად მიძინე არის, ზოგნა კი ასევე ყველასათვის — ძვირფასი და დაუვიწყარი.

სიტყვებით ხანდახან, როცა უაღრესი მოწონებით გვინდა მოვიხსენიოთ ვინმე, ის კი სიკვამლე-შივე იქცა ლეგენდად, გამოჩენის-თხავე, უმაღ და დაუწყობებელიც, უთუოდ და უაღმაღლივ.

ბორის პაიჭაძე — კენტავრი, რაშის მუნ-ლით და გაუღებებით, კაცური სიბრძნით და გჭრებით, ეპოქა!

და არა მარტო საფეხბურთო. მისი ნახვის შემდეგ გავიწყდებოდა ყველაფერი — წაკითხული წიგნები, მოგონებები, ყოველივე განცდილი და ნაწანი, უკანა მლახ-ზე გადადიოდა ყოველდღიური ფუსფუსი და ცხოვრების ამბობა. ამაღლებული, მზის სხივით გაიქსრო-ვებული გეჩვენებოდა ყველაფე-რი.

მისი სპორტული ვარსკვლავი ჩვენი ცხოვრების იმ ბედკრულ მო-ნაკვეთში ამობრწყინდა, რომელსაც ხალხმა მოკლედ და უბრალოდ „ოქ-ლაჩვიმედო“ წელი“ დაარქვა. ბორის პაიჭაძის გავლენამ, თითქოს წაშთი გაფანტა ბურთის, ხალხს კომპარული სინამდვილე და ავიწყა. თითქოს გაჩნდა ორალის იმედი, რწმენა იმისა, რომ ყველა-ფერი არ დაღუპულა, ღირს ცხო-ვრება და რომ იგი გრძელდება. გრძელდება და სახალისოც კია. პარალელურად, მაგრამ სწორედ იმ წლებში იქმნებოდა დიდი ქართული ლიტერატურა, დიდებული თეატრი, ყალიბდებოდა ქართველ მათემატიკოსთა და ფსიქოლოგთა სკოლე-ბი... ისაზოზოდენ ერთნი და მათ ადგილს იკავებდნენ იმერენი. ცხოვრება არ გაყენულა, მაინც წინ მიიწვიდა — სულიერი და ნი-ვითიერ საბუთად ქართველი ხალხის უტეხი ბებრმა მიყამ რომ მოე-ვინა ლამისაა წელში გატეხილ ქა-რთველობას.

ბევრის ასეთი: ვინც ცხოვრებას დღნიდავ სტადიონზე ატარებს, ვინც ყველაფერი იცის ფეხბურ-თზე, უნახავს ყველა — პეულდან მარადონამდე, ასეთებს ხალხი „ფე-ხბურთის პრინციპალად“ ნათ-ლავს, მაგრამ დამერწმუნეთ, ვი-საც ბორის პაიჭაძის თამაში არ უნახავს, მაღალი და სრული საფე-ხბურთო განათლებით მაინც ვერ დაიკვებნის. მისი ცოდნის მიღმა დარჩა ფეხბურთის დიდი პლასტი-

კრომოსოდაც ამ საოცარი მოე-ლენა-სანახაობის სრული აღქმა შე-უძლებელია. დრო და სივრცე უსასრულოა, ჩავჩიხინებენ სკოლის მერხიდან. ასეა უთუოდ, მაგრამ, როცა ბო-რის პაიჭაძე პირველად ვხანვე-როცა მის გამოჩენაზე მონუსხუ-ლივით გაირინდა მთელი სტადიონი, შემძლია დაგვიფიკო, რომ ის მშვენიერი წამი და საერთოდ დრო გაჩერდა. მეჩვენებოდა, რომ მზის სხივებში ბრწყინებდა ცისარტყე-ლის მდიდური რკალით ლტეჩე-დადგმული სტადიონი, როცა გვი-რბიდან ბორის პაიჭაძე გამოვინთო. მისი ტანი უჩვეულოდ ირთებოდა. ერთი ფეხიდან მეორეზე ვარდის უჩვეულოდ დიდი ამპლიტუდით, როგორც ცეცხლოვან მთიულურ ცე-კვაში.

რაც მანამდე მენახა — წაშნი გაქრა, დაგვიყვანა მიცა და ეს გადოქარი... ღმერთო ჩემო, რას სჩადიოდა, რას მაკვარანცობდა, რა ცეცხლი დაანთო! „კაცი კაცსა შემოსტყორცნა“, აურ-დაურა; და-აზრიალა, ააყირავა ყველაფერი. მაშინ არ ვიცოდი, რომ ეს ელ-ვისებური გავარდნა, დროობინვალ იწოდებოდა, ეს ზოპარული პლას-ტიკით დაშვევებული მოძრაობა — ფინტია. ეს — პასი. მარჯვნივ ფეხი იმეკარად მოქნევა, როდესაც მარცხნივ „ცხენ-კაცისა“ დადვა-გორი“ — ცრუ მოძრაობა ყოფი-ლა. საოცარი ძალით შევიგრძენი ფეხბურთი, მისი ზოხათი და პე-წი. ბორის პაიჭაძე გადახსნა ჩე-მთვის ახალი სამყაროს ფარდა, რომელიც აღარასოდეს დაშვეუ-ლა. რადგან ფეხბურთის მაგისი, მის საიდუმლოებებთან და ქაღოსნო-ბას ზღვარი არა აქვს.

როცა 1950 წელს, თბილისში ხმა დარბა 35 წლის პაიჭაძე უკა-ნასწელო სეზონს ატარებდა, ხალხი ლამის შეიშალა. ამის წარმოდგენა ხომ შეუძლებელი იყო. ანა შეი-ძლება ფეხბურთი — პაიჭაძის გა-რეზე? ან საერთოდ, განა ღირს სტადიონზე სიარული, თუ პაიჭა-ძეს ვეღარ ნახავ?

სევედნიერად განვლო მთელი თავისი სპორტული ცხოვრება და ამგვარადვე დატევა სარბიელი. წავიდა ჩვენგან ფეხბურთის სწორუბოვარი — მესტრო. წავიდა ისე, რომ აკობასა და მამულ-შვილობაზე წერტილივით მცირე ლაქაც კი არ დაინახა. დაიხრებინა და კვლავაც ივ-ლიან შენგან გაკავალთ საფეხბუ-რთო ბილიკებზე მუხლმგავარი „ლე-კეები მგლისანი“ და დარდად არ ჩავყვეს, მერწმუნე, „ისე არ ამო-სწყდებოან, ჯავრი არ სქამონ მტრი-სანი“.

კოტე მახარაძე

უბტიკისად გაღაჯაჭვა

სხვა არის ჩვენი მწუხარება ბო-რის პაიჭაძის გარდაცვალების გა-მი — სხვა არის იმტომ, რომ ძველი გულშემატკივრები ვართ, ის ხალხი, ვისაც ახსოვს ბორის პაიჭაძის თა-მაში, ვისთვისაც მისი მოედანზე გა-მოჩენა ნახატრი — და განუმეორე-ბელი დღესასწაული იყო. როდენ-და სისხრული და სიამავე მოუნიშე-ბია ამ აღამიანს ჩვენთვის ყოფილი თბილისის „დინამოს“ სტადიონზე. არც ტრიბუნები რჩებოდნენ ვალში — აღტაცებული მაყურებლები მუ-დამ სიყვარულს მიაგებდნენ ფეხ-ბურთის ამ სწორუბოვარ დიდოსტ-ატს. პაიჭაძის გარდაცვალებით გამოწვეული მწუხარების ქაშა ხში-რად ისმის სიტყვა „ლეგენდარულ-ი“. ამ ლეგენდად საქმიან დრო გამოიარა და მისხალმოუკლებლად მოვიდა იმ თაობებამდე, რომელთ-აც ბორის პაიჭაძის თამაში არ უნ-ახავთ. გავისხებოთ წლებანდელი 27 მაისი — ჯერ ის რად ღირდა, რომ ქართული ფეხბურთის ბერძენამ

საქართველოს ეროვნული ნაკრების პირველი საერთაშორისო მატჩი იბ-ილა, მერე იყო და, პირთამდე საე-სე სტადიონი წამოუდგა გულწრ-ფელი და უსაზღვრო სიყვარულის ნიშად, მთავრობამ და საქართველო-ს სპორტსაქკომის საჩუქრად ძვი-რფასი ავტომობილიც მიართვეს ღვაწლმოსილ. ფეგერბოდა ყველა — დიდი თუ პატარა. ერთი სიტყვით, ბორის პაიჭაძის სახელი და საქართველოს უმთავრ-ესი სტადიონი დრომ და ისტორიამ უმტკიცესად გადააწყვეტა ერთმან-დის. ამიტომაც ანახს ვუერთებთ იმ მოწოდებას. რომ თბილისის ეროვნ-ულ სტადიონს ეწოდოს ბორის პა-იჭაძის სახელი. ვფიქრობთ, ეს ჩვე-ნი ვლია!

ვერთანა გულშემატკივრები: თი-ნნი შინაძე, გივი ჯაპახიშვილი, ბიძინა ჩახვაშვილი, პარლო შაბანია.

სამედიკარი ისრაელიდან

ბორის პაიჭაძის ოჯახს, სპ. პარტიველოს ვატირან ფახაზარ-თელთა პაპვირს.

მისიელ ნანიკაშვილი, საზოგადოება „მიდის“ თავმჯდო-მარე.

როცა მოიცავს ბინდი სტადიონს, როცა უტრდება ბინდში რადიო და მიეგდება ბურთი, როცა მოთხრობას შლეგსა და ლამაზს და თბილისელთა წერებზე თამაშს შეწყვეტს დიქტორი წუთით,

როცა ხალხის ზღვას ვყავართ ალყაში, როცა მანქანებს გაკვეთ განგაში და გახილულან გზაში, მეც ვურეკვარ ხალხის ტალღაში, მეც ვყაყანებ ხალხის ყაყანში და შენ გახსენებ მაშინ.

გიგონებ ცერზე დაგვილ ფრინველს, მრავალი ბრძოლის შაიდველს და პირველს უპირველესთა შორის, ველად გავარდნილ ცეცხლსა და ფოლადს, ქართულ მოედნის ცენტრსა და ფორვარდს მე შენ გიგონებ, ბორის.

„აბა მიშინო ის იყო მართლა! იცოდა ბურთის მიტანა კართან, და მერე, კართან მიტანის გარდა, ტყორცნაც იცოდა კარში...“ ბუვიდან ასე ბურთის გაიყვინ, ჩაფიქრდებოან წუთით ბიჭები და ასე ვდუმვართ გზაში.

ვდუმვართ და ვხედავთ გარდასულ ბრძოლებს, გავარდნილხარ და მიამბო მორებს, ჯაფიყვეტია ხუნდი... ჯაღოქარი ხარ, ბორის, ჯაღარული, თითქოს თასმით გყავს ფეხზე დაბმული — წინ მოგიძღვება ბურთი...

უყვარდი მოსკოვს, ლენინგრადს, კიევს, შუბლში გეხროდნენ ვარდებს და იებს, უყვარდი მშობელი თბილისს, შენ ევროპაში ვიჭვრეტდნენ ძლიერს, შენ თეირანში ფეხდაფეხ გდიეს — ვერ შეგიცვალეს ნირი.

ალარ ჭიხვიჩიანს შენი მერანი, შენ ვალმოხდელი ხარ ვეტერანი აწ გარდასული ბრძოლის, შენ დახველეთის ტრიბუნა გელის, შენ მაყურებელს მიედი ზელი — შენ ჩვენთანა ხარ, ბორის!

როცა მოიცავს ბინდი სტადიონს, როცა უტრდება ბინდში რადიო, ჩვენ ჩაფიქრდებით წუთით... გათელილია ველზე ბალახი, აწელილია გზებზე ტალახი — გღია დადღლილი ბურთი.

შურბან ლეხანიძე 1958 წელი.

